

אלף-בית יהושע

מילון מושגים בטעם של פעם

בית יהושע

תרצ"ח-תשס"ח

כתבה: לאה ברטמן

שלום רב,

לפני שבעים שנה, בשנת תרצ"ח (1938), בחשכת הלילה, עלתה קבוצת חלוצים מתנועת "עקיבא" והקימה, במסגרת מבצע "חומה ומגדל", את קיבוץ בית-יהושע על אדמת הפאליק.

הקיבוץ הלך והתפתח, חברים נוספים הגיעו למקום, נבנו בתי קבע, נוספו ענפי חקלאות, ובחיי היום יום, שלא היו קלים, נוצר הווי מיוחד שבסיסו היה במסורת היהודית.

עברו אחת-עשרה שנים. הקיבוץ נתקל בקשיים והוחלט להופכו למושב. בשנה זו, ב-1949, הצטרפו למקום 50 משפחות שהגיעו מפולין לארץ אחרי המלחמה הנוראה. גם כאן לא היו חייהם קלים ועברו כמה שנים עד שהגיעו אל המנוחה ואל הנחלה.

במשך השנים, גם הבנים הקימו משפחות ובנו את ביתם במושב.

לפני כ-15 שנה התווספו עוד כ-80 משפחות במסגרת "ההרחבה". במסגרת זו בנו כאן את ביתם בני המקום וגם משפחות שהגיעו מהעיר וחיפשו מקום שטוב לחיות בו.

עם כל גל חדש של מתיישבים הלך והתעשר ההווי שלנו. נוצרו מושגים חדשים, מנהגים שונים, מסגרות שונות, וכך נוספו עוד גוונים להווי שלנו בחיי הכפר.

בחוברת זו ניסיתי לאסוף ולרכז את המושגים המאפיינים את הישוב שלנו. אין חוברת זו מתיימרת להקיף את כל המושגים הקשורים לחיים בישובנו.

אני מקווה שתמצאו עניין בחוברת, ותהיה חוברת זו למזכרת מהשנה בה אנו חוגגים 70 שנה לבית יהושע.

בברכה,
לאה ברטמן
ספטמבר 2008

אוגוסט

בחדש אוגוסט, בשנת 1938, בחשכת הליל, התארגנה קבוצה של חלוצים וחלוצות. העמיסו על משאית חומרי בניין, ובאורות כבויים נסעו, בדרכים עקלקלות, לשטח ואדי פאליק, שם בנו במהירות חומת מגן מעץ וחצץ שהקיפה את שטח המגורים מכל העברים. באמצע השטח המבוצר בן 625 מ"ר הקימו מגדל צופים, 12 מטר גובהו. נטו מספר אוהלים, וכך קם עוד ישוב יהודי על אדמת ארץ-ישראל, למרות הגזרה בספר הלבן.

אוהל

האוהל היה הדירה הראשונה בה גרו מקימי הקיבוץ. יש לציין, שלאוהל היו ארבעה כיווני אוויר ולא היה צורך להבריך שמשות או לנעול דלתות.

אבן-יהודה

המושבה, שנקראה על שם אליעזר בן-יהודה, נוסדה ב-1932 וכבר הייתה בוגרת בשש שנים מבית-יהושע. כאמור, הקבוצה שייסדה את בית יהושע ישה חצי שנה באבן יהודה. אבן יהודה שימשה את בית-יהושע כעיר מחוז, כמטרופולין. כל בוקר נסעה עגלה למושבה. היא הובילה את הילדים לבית-הספר והביאה בחזרה לחם ומצרכים חיוניים אחרים. בצהריים החזירה העגלה את התלמידים. באבן יהודה היה גם אולם קולנוע, שגגו עשוי היה מפח. אבל הגשם שרקד בחורף על הגג והחום העז ששרר שם בקיץ לא הפחיתו כלל מההנאה...

אנפת הבקר

או בשמה הנכון, האנפה הלבנה. האנפה היא עוף בעל רגליים וצוואר ארוכים ומקור מוארך ומעובה. מקדמת דנא נהגו האנפות לסור לארצנו בתקופת הסתיו, עשו חנייה קצרה והדרימו לארצות החמות. בשנת 1950 החליטו האנפות לעשות שבת לעצמן.

הן הגיעו אלינו וראו כי טוב: מזון בשפע, מזג אוויר נוח, אנשים נחמדים ומעל לכל - עצים רבים, המתאימים לבנות עליהם קינים ולהקים את הדורות הבאים. והיכן החליטו האנפות להקים את מושבתן החדשה? כמובן, בבית יהושע. ואיזו חורשה בחרו להשתכן בה? חורשת האקציות, כי דווקא הקוצים הם הם שמנעו מהאויב מלטפס ולאכול את הגוזלים. אכן, הייתה זו תופעה ראשונית מיוחדת במינה. מכל הארץ ואפילו מחו"ל באו צפרים וחוקרים לחזות בפלא. ובזכות בעלי כנף צחורים אלה יצא שמנו לתהילה. מאז האנפה היא תושבת קבע אצלנו.

אקציה

האם מכירים אתם עץ בשם זה? ובכן, האקציה הוא סוג של שיטה. אילן נאה, נופו רחב ופרחיו צהובים ורעננים. היה זה יואל דרייבלט, שהגה את הרעיון לנטוע עצים נותני צל בידי הדרכים על מנת לאפשר לחברים לשבת בצילם ביום חם ולשקוע בלימוד

להרחבת האופקים. העצים גדלו והתרחבו, הטילו צל נאה, וללא ספק הוסיפו נוי לשוב. אבל "אליה וקוץ בה", כי שיטה זו היא שיטה קוצנית. והקוצים הם ארוכים וחדים ובעונה מסוימת הם נושרים מהעץ. נו, ומה קורה למי שדורך על קוץ כזה? לא קשה לתאר. בלית ברירה היה צורך להיפטר מעצים אלה. וזה לא נעשה בבת-אחת, אלא בהדרגה.

אקליפטוס

כן, גם עץ זה יש לו קשר אמיץ לבית-יהושע, אבל בניגוד לאקצייה, גורלו היה טוב יותר. מולדת האקליפטוס באוסטרליה, ובגלל הדעה השגויה שהוא מייבש ביצות, הביאו אותו לארץ ושתלו אותו באזור ביצות, כמו בחדרה למשל.

גם ראשוני בית-יהושע החליטו לטעת עץ זה בקיבוץ. אמרו ועשו. עצים רבים נטעו במקומות שונים בקיבוץ. העץ, מצא חן בעיניו המקום, עשה עלייה והפך לאזרח מכובד. הוא היכה שורשים עמוקים, הצמיח ענפים רחבים, הגביה את צמרתו והפך לחלק מהנוף. תוכלו לראות את העצים עשירי הנוף בכניסה הדרומית למושב וגדולים במיוחד בגן השעשועים ליד הספרייה.

ארבה

לא תאמינו, אבל את בית-יהושע פקדה מכת הארבה. זה קרה עוד לפני שהקיבוץ התפרק. להקות גדולות של ארבה הופיעו מהמזרח וכיסו את עין השמש. חשכה נפלה על כל האזור ובכל אשר פנית נפגשת עם יצורים אלה. כידוע, לארבה יש תיאבון רב והוא דווקא אוהב את מה שהחקלאים

מגדלים ולכן הוא נחשב לאויב. אבל איך נלחמים באויב זה? באיזה נשק משתמשים? הרי לא בכל יום נתקלים אנו במכת הארבה. לאחר התייעצות עם גורמים מוסמכים הצטיידו כל תושבי הקיבוץ, מנער ועד זקן, מאיש ועד אישה, בסירים ובמחבתות מהמטבח ובאמצעות מקלות, ברזלים או אביזרים אחרים הקמנו רעש. הסתדרנו בשורה עורפית על הגבעה המזרחית של הקיבוץ וצעדנו ותופפנו, צעדנו ותופפנו. תתפלאו, אבל הארבה נבהל והלך לרעות בשדות אחרים.

זאר-יאקז

חברי תנועת "עקיבא" עלו לארץ שנים לפני הקמת הקיבוץ. הם עלו פלוגות פלוגות, התיישבו במספר מקומות בארץ וייסדו קיבוצים קטנים זמניים. אחד מהקיבוצים האלה היה בבאר-יעקב, או יותר נכון סמוך למושבה זז, שחבריה שהו שם משנת 1933. סביב הקיבוץ היו כפרים ערביים ובמרחק לא רב הייתה מושבה גרמנית שבה התנוססו צלבי קרס. הקיבוץ היה מבודד ופרוץ. החברים התפרנסו מעבודה בפרדסים והבחורות עבדו כעוזרות בית. כשהחמיר המצב החומרי של הקיבוץ, חלק מהחברים הצטרפו לקיבוץ בפתח-תקווה וחלק לקיבוץ בחדרה.

בית-יהושע

הוא השם שניתן לקיבוץ החדש. כידוע, ראשוני מקימי הקיבוץ באו כחלוצים מפולניה, בעיקר מהעיר קרקוב. בעיר זו פעל יהודי ציוני בשם יהושע טהון רבות למען היהודים ולמען המפעל הציוני. יהושע טהון היה איש אשכולות. הוא היה חבר בסיים (כנסת) הפולני, הוא

היה סופר ודיבר בשפות רבות. יהושע טהון היה נערץ גם על יהודי פולין וגם על הפולנים, לכן מצאו לנכון לכבדו ולקרוא את הקיבוץ על שמו. לאנשי "עקיבא" שייסדו את בית-יהושע כבר היה עבר חלוצי. חלק מהם כבר עלו לארץ בינואר 1930 ומאחוריהם שנים של כיבוש עבודה עברית במושבות השטופות בעבודה ערבית. בחורף 1937 השתקעה זמנית קבוצה ראשונה של מתיישבי בית-יהושע באבן-יהודה. וה-17 באוגוסט 1938 נקבע כיום העלייה על הקרקע.

בית כנסת

כידוע, החיים בבית-יהושע התנהלו בהתאם למסורת ישראל, ובית-הכנסת היה מרכז רוחני ותרבותי. בזמן הקיבוץ שכן בית הכנסת בצריף מעץ ושימש את החברים גם כחדר אוכל וגם כמקום התכנסות לאסיפות חברים, להרצאות ולכל מפגש אחר. מכיוון שבמבנה זה שכן ארון הקודש עם ספרי התורה, היה צורך להיכנס עם כיסוי ראש. לכן, לכל חבר הייתה כיפה בכיס. כשרוח, בנו בית כנסת לתלפיות המשמש עד היום לתפילות בחול, בשבת ובחגים, לעריכת בריתות, לשבת חתן, לקריאת המגילה ועוד. בית הכנסת נקרא "בית יואל" על שם יואל דרייבלט.

בית הרצאות

על מנת להשאיר את בית-הכנסת ליעודו המסורתי, נבנה בקיבוץ בית-תרבות. כיום שוכנת הספרייה במבנה זה. אבל בקיבוץ אף פעם לא היה כסף למותרות כאלה, אז איך זה נבנה? פשוט מאד: מתרומה שתרמה משפחת טהון, שהגיעה לארץ. מובן מאליו, שמבנה זה נקרא על שם אחת ממשפחת יהושע טהון, תושיה כהן. חוויות רבות חווינו במבנה זה. מסיבות פורים, מסיבות חנוכה, הקרנת סרטים, אומנים אורחים, ערבי שירה ועוד. כל פעילות תרבות התרחשה במבנה זה. החברים ישבו בנוחיות רבה על ספסלי עץ והצעירים השתרעו על הרצפה לפני הבמה. כמה טוב ונעים זה היה.

בית-ספר ויזמן

בית ספר ויצמן הוא המפעל הראשון ששותפים בו שלושה ישובים: בית-יהושע, כפר נטר ותל-יצחק. לאחר קום המדינה, כשמספר התלמידים בישובים אלה הלך וגדל, הורגש הצורך להקים בית-ספר משותף. עד אז למדו התלמידים באבן-יהודה. לאחר מספר שנים הצטרפו גם תלמידי אודים לבית-הספר. אחד היוזמים הפעילים ביותר היה ראובן בן-משה מכפר נטר, ועזרו לידו אליעזר זיימן מבית-יהושע ואהובה שחר מתל-יצחק, שהייתה גם המנהלת הראשונה של בית-הספר. המקום המתאים ביותר למקם בו את בית-הספר היה בבית-יהושע כי היא שוכנת בין תל-יצחק וכפר-נטר. בזריזות הקימו שישה צריפים לכיתות א' עד ו'. את הצריפים הקיפו חולות מכל העברים. לא עץ, לא שיח, לא שביל ואפילו לא חדר מורים. אבל האווירה, או איזה אווירה, של חברות, של עזרה, של כבוד גם מצד התלמידים וגם מצד ההורים. על אף כל התנאים הקשים, ההישגים היו מצוינים ובתי-ספר תיכוניים בסביבה שמחו לצרף את תלמידינו לבית-ספרם. תלמיד מהימים ההם, שילדיו או נכדיו לומדים בבית-ספר זה היום, לא מאמין למראה עיניו, כי השינוי לטובה הוא כל כך גדול.

בננות

מטע הבננות היה הענף החקלאי הצעיר ביותר בקיבוץ. הוא השתרע בערך ממגרש המשחקים שליד בית-הכנסת ועד לתחנת הרכבת. בגלל הטיפול המסור שקיבל מהאחראי על ענף זה, משה (מרצל) זינגר, הוא התפתח יפה, והיה לענף כלכלי מאד. יש לציין, שלא מעט חברים מצאו את דרכם לשם אחרי שעות העבודה, על מנת ליהנות מהפרי. מרצל זינגר, האחראי על ענף זה, היה גם מראשי וממנהיגי תנועת "עקיבא". הוא היה אחד ממעצבי עקרונות התנועה ועבר ממקום למקום על מנת להפיץ את תורתו, שהתקבלה כיסודות של תנועת "עקיבא". היה איש צנוע ומשכיל.

בריכת שחיה

הלא יאומן קם והיה. בבית-יהושע בנו בריכת שחייה. מכל הישובים סביב, רק לנו היתה בריכה. איך זה קרה? באחת מהישיבות של חכמי המושב הוחלט להפוך את המחנה של

הקיבוץ, על כל המבנים שבו, לבית-מלון לשומרי מסורת. אמרו ועשו. מצאו שותפים מתאימים והמלאכה נעשתה. וכי אפשר בית-מלון בלי בריכה? מובן שלא. בנו בריכה. ההתחלה הייתה טובה והתקוות היו גדולות, אבל הן נשארו רק בגדר תקוות. מלחמת יום כיפורים פרצה והמקום נשאר עזוב וריק, שוב אי אפשר היה לשקם אותו והוא נזנח לאנחות, אבל הבריכה נשארה. היא טופחה והפכה לאטרקציה של כל הסביבה.

אינ

כיצד קראו לחברים כששעות הארוחות הגיעו? כיצד הודיעו לחברים שאסיפת חברים מתחילה? פשוט מאד. ליד פתח חדר האוכל תלו צינור בעל עשרה צול, לידו הצמידו על שרשרת מוט ברזל, והיה בהכות המוט על הצינור נשמע קול הגונג מתחילת הקיבוץ ועד סופו. מיד אפשר היה לראות חברים מכל הכיוונים הולכים ומתקהלים בחדר האוכל. פטנט קל ויעיל.

אן ירק

גן ירק היה בקיבוץ. גידלו בו מינים רבים של ירקות: מלפפונים, עגבניות, גזר, צנון ועוד.

העבודה בענף זה הייתה קשה, כי היא הייתה כרוכה בכריעה, וגרמה לכאבי גב רבים. גם בחורים וגם בחורות לא ששו לעבוד בענף זה. אך מה לעשות - דין סידור העבודה קובע. מה עוד, שהאחראית על הגן, שושנה וייסמן, הייתה אישה חזקה מאד ודרשה דייקנות וחריצות בעבודה, בדיוק כפי שהיא בעצמה נהגה. אצלה לא אחרו לעבודה, לא הקדימו לחזור הביתה ולא התבטלו, והתוצאות קסמו לגזבר.

דיר יונקים

כשיש רפת גדולה בקיבוץ, המאוכלסת בפרות רבות, ולצידן שוכן פר בריא, טבעי שיהיו להם צאצאים רבים, וצאצאים רכים זקוקים לטיפול מיוחד במבנה מיוחד. מבנה זה נקרא דיר יונקים והוא היה ממוקם סמוך לרפת. הרפתנים טיפלו בעגלים, ובמיוחד בעגלות, במסירות ובאהבה, והתוצאות היו פרות שופעות חלב. היום משמש מבנה זה כמחסן ל"מתנפחים".

דרייבלט יואל

יואל היה אחד ממנהיגי תנועת "עקיבא". הוא היה חבר בית-יהושע, ותרם רבות לאווירה הרוחנית, במיוחד בימי שבתות וחגים. שיחותיו על פרשת השבוע ריתקו את החברים, ואת רעיונותיו לגבי התנועה פירסמו בחוברות של התנועה. יואל היה רווק והיה ידוע כאדם מתבודד. הוא חי בצניעות במבנה קטן מעץ, שהיה ממוקם מחוץ למחנה של הקיבוץ, כשספרים ממלאים את רוב נפח החדר. כיום נמצא במקום זה בית-הספר. בית-הכנסת נקרא על שמו.

האיחוד החקלאי

בחלוף מספר שנים הלכה ודעכה ההתלהבות של הנוער הציוני, וחיים מיכאלי, שריכז בעבר את כל הנוער, כבר לא היה על מנת להפעיל אותו, כפי שעשה שנים רבות בהתלהבות ובהצלחה רבה.

וכך נוצר חלל, לנוער לא הייתה מסגרת. ואז הצטרף המושב לתנועת הנוער של האיחוד החקלאי. הפעם זה נעשה בגדול. פעילות משותפת לשלושה ישובים: אודים, בית-יהושע וכפר נטר. מתקיימת פעילות סדירה במשך השבוע וטיולים ומחנות בחופשים. התנועה כבר הוציאה מקרבה מדריכים בעלי שיעור קומה.

הנוער הציוני

קשה היה לחברי הקיבוץ להחליט לאיזה תנועת נוער כדאי להצטרף: לבני עקיבא? הם דתיים מדי, לשומר הצעיר? חס וחלילה, הם חילוניים ושמאלניים, לבית"ר? הם יותר מדי ימניים. בלית ברירה החליטו על הנוער הציוני, כי גם תנועת "עקיבא" הייתה שייכת לציונים הכלליים. וכך הוקם בבית-יהושע סניף של הנוער הציוני. לנוער של אז, שהם המבוגרים של היום, ישנם זיכרונות רבים וטובים מהתקופה שהשתייכו לנוער הציוני.

הראבה

עם חלוף השנים הלכה אוכלוסיית בית-יהושע והזדקנה. מעטים היו הבנים שחזרו לגור בה, והייתה סכנה שהמקום יפסיק לתפקד כישוב פעיל. לשמחנתנו, אישר המנהל להקצות שטח לבנים ולתושבים חדשים, לא בעלי משקים. כל בעל נחלה ויתר על דונם אדמה וקיבל, תמורת תשלום כמובן, חצי דונם לתושב חדש. אותר שטח במזרח הישוב, בנו בתים יפים, בחלקם עברו לגור הבנים ובחלקם מתיישבים שחשקה נפשם לגור בבית-יהושע. זכינו וקיבלנו תוספת של אוכלוסיה איכותית, שהשתלבה יפה במושב. כמו כן, בית-הספר התמלא בתלמידים, ו"בא לציון גואל".

ואבי פאליק

נחל פולג היום הוא נחל, שמקורותיו בהרי שומרון, והוא זורם באיזור השרון עד לים, מערבה לאודים. נחל זה, שכל חורף עלה על גדותיו, יצר ביצה, שהשתרעה על שטח גדול מאד משני צידי הנחל. ביצה זו מנעה עבודות חקלאיות במשך מספר חודשים

בשנה. על מנת לאפשר לנחל לזרום בקלות לים, חצבו הרומאים פתח ברכס הכורכר ליד אודים, פתח זה נקרא "שער הרומאים". בית יהושע הוקמה על אדמת הפאליק, שנרכשה על ידי הקרן הקיימת לישראל. באזור הפאליק ישנם שרידים ארכיאולוגיים של תקופות שונות ותרבויות שונות. זהו אזור יפה, שכדאי מאד לטייל בו.

ואז הכפר

ישוב הוא מדינה בזעיר אנפין. ישנם צרכים, ישנן בעיות וישנן תוכניות, וחשוב שיהיה גוף שיטפל בכל אלה. לכן יש לנו ועד, האמור לתפקד כמו ממשלה. ועד הכפר נבחר בבחירות דמוקרטיות על ידי כל אנשי הכפר, כמו ביוון בזמנו. ישנה ועדת בחירות, פתקאות וקלפי, הכול

כדת וכדין. לנו בכפר יש שתי ועדות. תשאלו למה? ובכן, הסיבה היא שיש שני סוגי אוכלוסיות: מצד אחד 72 בעלי נחלות ומאידך גיסא כל השאר, כלומר תושבי ההרחבה, בנים ממשיכים ודיירים. וכנראה שהצרכים והבעיות הם כל כך שונים, שוועד אחד לא יכול לטפל בהם. ואיך אומרים חז"ל? "טובים השניים מן האחד".

ציו מואזי ישראל

היא חוברת שבה נמצא חלק מדבריו שבעל פה של יואל דרייבלט ז"ל, אשר נרשמו רובם על פי הזיכרון על ידי משה זינגר. החוברת יצאה לאור בא' בכסלו תש"ו (1948) ורוכזו בה דברי הגות של יואל מהשנים תרצ"ו-תש"ב (1918-1940). בחוברת דברי הגות בנושא המקרא, החגים ומסורת ישראל. (אפשר למצוא את החוברת בספרייה שלנו).

צ'ינקווסקי יוזק

יוזק (יוסף) הוא אחד מראשוני הקיבוץ, שעלה לארץ כחלוץ מפולניה. חבר מכובד היה יוזק, ולדבריו היה משקל רב. עם התפתחות ענפי החקלאות בקיבוץ הורגש הצורך לקנות משאית על מנת להביא לתנובה ביצים וחלב. היה צורך להחליט מי יהיה הנהג. היו מועמדים רבים, אך כשיוזק העמיד את מועמדותו, לא היה ספק מי יהיה הנהג. שלחו אותו ללמוד נהגות ויש לציין, שהוא קלט מהר את רזי הנהגות. ובכן, צריך להתחיל להסיע את המשאית. אבל כידוע, נהגות היא מקצוע קשה ומסוכן ודורש שעות רבות של עבודה. לכן יש צורך להוסיף נהג משנה (סכונד דרייבר). נמצא חבר שלמד נהיגה בזמן ששרת בצבא הבריטי, הרברט רוטר שמו, והוא הוצמד ליוזק כדי להחליפו כשזה יתעייף.

זמירות

זמירות הן פזמונים ושירים בעלי צביון דתי-עממי, ששרים בשעת הסעודה בשבתות, בחגים ובמוצאי שבתות. זה בדיוק מה שעשו החברים בקיבוץ, כשאכלו את הארוחות החגיגיות בשבתות ובחגים. בין מנה למנה פתח אחד החברים בשיר, וכולם הצטרפו. ארוחות אלה הצטיינו בדברים נוספים, כגון השולחנות שהיו מסודרים בשורת ארוכות והיו מכוסים במפות לבנות. גם התפריט היה שונה, כראוי לסעודת חג. אבל הזמירות, שחלק מהן ידועות, כמו 'צור משלו אכלנו', 'יום זה מכובד מכל ימים', 'לכה דודי לקראת כלה' ועוד, זמירות אלה הן שיצרו את האווירה החגיגית. אם תפתחו את הסיפור בודאי תוכלו למצוא את הזמירות, ואולי ללמוד לשיר אותן.

צריצה

היתה הסייחה הראשונה שנולדה בקיבוץ. היתה לה בהחלט זכות ראשונים. אבל למזלה הרע, אמה מתה בעת לידתה. לכן התנדבו חברים וטיפלו ביתומה במסירות ובאהבה. זריזה גדלה והפכה לסוסה לבנה יפה וגאה. בגרותה עבדה בכל עבודה שהוטלה עליה. כולם אהבו אותה, במיוחד הילדים שאהבו לרכב עליה בכל הזדמנות.

חדר אוכל

כבר צוין קודם, שמרכז החיים בקיבוץ היה חדר האוכל. כבר אמר נפוליאון ש"הצבא צועד על קיבתו". חדר האוכל היה מבנה עץ גדול, צבוע מבחוץ בירוק. בפנים היו מסודרים בשני טורים שולחנות עץ ארוכים ולידם ספסלי עץ. ליד שולחן כזה סעדו כעשרה חברים. חברה אחת עבדה בהגשה ושרתה את כל החברים. היא קיבלה את המזון מחלון המטבח שהיה צמוד לחדר האוכל. מרק ולחם היה חופשי. את שאר המזון קיבלו בצלחת אמיל לכל סועד בנפרד. האוכל היה טעים ומשביע כמו שטבחיות מפולין יודעות להכין. מי שרצה להחליף חלק ממזונו קיבל "במקום". לדוגמה, ביצה במקום בשר לצמחוניים. באמצע השולחן הייתה קערה שנקראה "כולבוניק": לשם השליכו את כל העודפים והשאריות לעתים לא הספיק הסכום לכל סועד ולכן מי שזכה בכף שמר עליה, כי בכף אפשר לאכול את כל המנות. כל בוקר אחרי הארוחה, כשכל הסועדים עזבו את חדר האוכל, החלה המגישה לנקות את המקום. במברשת, מים וסבון שפשפו את השולחנות והספסלים, הבריקו את השמשות וקרצפו את הרצפה. הניקיון שלט בכל. בחוץ, מאחורי הקיר המזרחי גדלו שלושה עצים. עצים אלה קיימים עד היום.

אדרה

חדרה של פעם הייתה מושבה שרבים מתושביה עסקו בחקלאות ורבים משטחיה היו נטועים בפרדסים. כשעלו חלוצי תנועת "עקיבא" הייתה מטרתם להקים קיבוץ חדש בארץ ישראל. אבל היה עליהם לחכות עד שקרן קיימת לישראל תקצה להם קרקע. בינתיים הם התמקמו במחנה בחדרה. רבים מהם עבדו בפרדסים ואחרים בכל עבודה שנקרתה להם. כך ניהלו את חייהם עד שקיבלו אור ירוק לעלות על אדמת הפאליק בשרון.

אווה ואהלים

חומה ומגדל הייתה צורת הקמת ישובים לפני קום המדינה, על מנת לעקוף את הגזירה של הספר הלבן, שאסר, בפקודת שר החוץ הבריטי מר בוויין הידוע לשמצה, להקים ישובים יהודיים בארץ ישראל. כיצד עשו זאת? פשוט מאד. לאחר שנקבע

מקום הקמת הישוב, התארגנה קבוצה שהגיעה למקום במשאית עמוסה חומרי בנין ותוך לילה אחד הקימו ישוב שכלל חומה, מגדל ואוהלים. והיה ערב ויהי בוקר והנה עוד ישוב חדש קם בארץ. האנגלים, שהיו כבולים בחוק טורקי, שאין להרוס מבנה שהוקם, לא יכלו לעשות מאומה - רק לחרוק שיניים. כך נבנו משנת 1936 עד 1939 חמישים ושניים ישובים בכל חלקי הארץ, הראשון היה קיבוץ ניר דוד בצפון.

אוף השרון

בשנת 1950 הוכנסו 13 ישובים, קיבוצים ומושבים באזור השרון תחת גג אחד, תחת מועצה אחת, "מועצה אזורית חוף השרון". מקום מושבה של המועצה נקבע בקיבוץ שפיים, הקיבוץ הגדול ביותר באזור. כשנבחר ראש מועצה ממושב, סגנו היה חבר קיבוץ, ואם ראש

המועצה היה מקיבוץ, סגנו היה חבר מושב. המועצה אחראית על החינוך באזור, על הניקיון הציבורי, ומפקחת על פונקציות נוספות לניהול חיים תקינים. וכיצד מממנת המועצה פעולות אלה? אנחנו, תושבי המועצה, משלמים ארנונה למועצה. הארנונה נקבעת לפי גודל הדירה.

אנו (אנינא) ציו

בן רבקה ויוסף ז'ז'ניקביץ. חנו, איש שירות הביטחון הכללי, נולד בבית-יהושע בי"ד בתשרי תשי"ג (3.10.1952) ונפל בלבנון בכ"ב חשון תשמ"ג

(11.11.1982). עלם חמודות היה חנו. לא היה אדם במושב, בקרב מכריו וגם בצבא, שלא אהב והעריך אותו. היה בן מסור ונאמן להוריו ניצולי השואה, שראו בו את האור שבחיהם. נישא לנעמי וגידלו ביחד את בניהם, רן ועידן. את הבת חן לא זכה לראות. חברים רבים היו לו לחנו. חברים, שבנפילתו איבדו אדם יקר שאין לו תחליף. גן הדקלים במרכז המושב ניטע לזכרו. יהי זכרו ברוך.

ראה בית יהושע.

טהון יהושע

אי-בית

טוף הוא חומר שנפלט ונפרש ממעיניות בעלי תכולה רבה של סידן או מהתפרצויות געשיות שנקרשו. הטוף הופך בהתקשותו לחומר סלעי מוצק¹. מה הקשר שלו לבית-יהושע? יש קשר. כשקרן קיימת ייבשה את ביצת הפאליק, התגלתה בשטח מערבית לתחנת הרכבת חלקה גדולה מאד מכוסה באדמת טוף. ובכן, טוף אפשר לנצל. זהו חומר טוב מאד לדשן שדות וגינות. הקימו מפעל והתחילו לגרד את הטוף מהשטח, טחנו אותו עד דק, ארזו בשקים ומכרו. למה לא. מפעל זה נמשך עד שמקור הטוף אזל.

יתוש

לא סתם יתוש, המטריד אותנו בלילות הקיץ החמים, אלא יתוש האנופלס. האנופלס שוכן בביצות, ואלה היו לו בשפע גם בחדרה וגם בבית-יהושע. היתושה אוהבת את דם האדם ובזמן שהיא מוצצת אותו, היא משאירה בגופו שי - את טפילי הקדחת, וזאת גורמת לאדם לקדוח ולרעוד. מה שהציל את החולים היתה תרופת הכינין המרה. רבים מהחברים ששהו בחדרה לקו בקדחת, כי כידוע חדרה היתה מפורסמת בביצותיה, ואלה שניצלו ממנה בחדרה זכו לקבל אותה בבית יהושע מביצות הפאליק.

כפר נטר

כפר נטר הוא המושב השכן הקרוב ביותר לבית-יהושע. כפר נטר נוסד ב-1938 בין אבן יהודה ובית-יהושע. מייסדיו הם בוגרי בית-הספר החקלאי מקווה ישראל והוא נקרא על שם המנהל המייסד, קרל נטר. שנים רבות התנהלו שני המושבים כגופים נפרדים בכל נושא. רק בשנים האחרונות החל שיתוף פעולה יפה בין שני הישובים, במיוחד בשטח התרבות ובפעילויות של הנוער. יבורכו האנשים שיזמו פעילות ברוכה זו ויבורכו האנשים הפעילים בשטח זה.

לול

שני סוגי לולים היו בקיבוץ. אחד, כמובן, לול תרנגולות - ענף מכובד בקיבוץ, שזכה למבקרים לא קרואים בשעות הערב, כשהתרנגולות התארגנו ללינת הלילה, על מנת להצטייד לקומזיץ. לולים אחרים היו אלה שבהם הוחזקו התינוקות לאחר שהאכילו אותם והחליפו את החיתולים לפני הצהרים. הלול היה בנוי מעץ, עמד על רגלים והיה מוקף בכעין גדר משלבים של עץ. שם עמדו או שכבו התינוקות עד שהמטפלות גמרו לנקות ולסדר את החדר והתפנו לטפל בתינוקות. בלול עשו גם אמבטיות שמש לתינוקות, בטן גב. חשבו אז שהשמש מיטיבה עם בריאותם של התינוקות. בדיעבד מסתבר שזה לא הזיק כי התינוקות של אז הם סבים וסבתות היום והם נראים די בריאים.

¹ המילון החדש של אבן שושן

מזכירות

המקום הפעיל ביותר במושב הוא המזכירות. היא שוכנת בחדר צר, מוקף מחשבים ומדפים מלאים אוגדנים מסודרים לפי נושאים, ונמצאים בה מזכיר, מזכירה ורואת חשבונות, מלבד

החברים הבאים לשם לברר עניינים, לפתור בעיות ולשלם מיסים. זהו לב ליבו של המושב. שם נקבעים לעיתים קרובות גורלות, ושם מחליטים גם החלטות חשובות. יש לציין, כי כל עובדי המזכירות קשובים לחברים, ויחסם הוא של כבוד ורצון לעזור.

מרכז חוגים

פעם הייתה לנו רפת, אבל לא היה לנו מרכז חוגים. היום יש לנו מרכז חוגים, אבל אין לנו רפת. הרפת של פעם, שאיכלסה עשרות פרות וסיפקה המון חלב, עשתה שינוי יעוד למרכז חוגים. המרכז פעיל כמעט בכל ימות השבוע. פועלים שם חוגים שונים לכל הגילאים. לעת מצוא הוא משמש גם כאולם לאירועים שונים ולמסיבות המתקיימות במושב.

מרפאה

נכון, פעם הייתה לנו מרפאה, כיום היא עליה השלום. המרפאה נפתחה מיד עם הקמת הישוב ובמשך השנים היא עברה דירה, כשכל דירה נוחה מקודמתה, עד שה"פיס" בשיתוף עם קופת חולים בנו עבורנו מרפאה כדת וכדין לפי סטנדרטים של קופת חולים. רופאים באו, רופאים התחלפו, אבל

תמיד שרתו אותנו במרפאה רופא ואחות. רופאים באו על חמור, בעגלה, על סוס וגם בג'יפ. אבל כל זה היה פעם. כיום אין לנו מרפאה במושב. במסגרת הצמצומים של קופת-חולים הם החליטו לסגור דווקא את המרפאה שלנו. אולי לא נאבקנו מספיק. היום החברים מקבלים טיפול רפואי במרפאות של כפר-נטר, תל-יצחק, אבן יהודה ורמת פולג. כל אחד לפי בחירתו. יש לציין, ששינוי זה מכביד מאד על מספר חברים, במיוחד על המבוגרים ועל אלה שאין להם מכונית.

נווה איתן

מייסדי הקיבוץ נווה איתן הם חברי תנועת "עקיבא" מקראקוב והסביבה' שהחלו להגיע ארצה בשנת 1929. גרעין המייסדים התגבש בפתח תקווה. לאחר חילוקי דעות אידיאולוגיים הם פרשו מהקבוצה שעלתה ב-1938 לבית-יהושע. החברים קיבלו הכשרה בבאר יעקב ובחדרה וב-25.11.1938 עלה הקיבוץ על הקרקע בעמק בית-שאן כישוב "חומה ומגדל". בתחילה נקרא הישוב "עקיבא", על שם תנועתם של המייסדים, ומאוחר יותר הוחלף השם לנווה איתן. השם סמלי ומקורו בתנ"ך: "הנה כאריה יעלה מגאון הירדן אל נווה איתן" (ירמיהו מ"ט, י"ט).

ניקוז

כאמור, כל אדמות נחל פולג הפכו לביצה מראשית החורף עד לקיץ, ואי אפשר היה לעבד אותן לצרכים חקלאיים. החברים "שזכו" לקבל חלק מנחלתם בפאליק היו בהחלט מקופחים. אבל לא לאורך ימים, כי הקרן הקיימת לישראל לקחה לה למטרה לייבש את אדמת הביצה. הפעם לא נעזרו בעצי האקליפטוס אלא בשיטה יעילה מאד, על ידי ניקוז. מכיוון שאפיק הוואדי הוא במקום הנמוך ביותר, חפרו תעלות מהשדות, כשהן מתחברות לוואדי. עם רדת הגשמים התנקזו המים בתעלות אלה ומהתעלות זרמו לאפיק הוואדי ומשם לים. כשתטילו כיום בוואדי, בודאי תבחינו בתעלות אלה. אבל עדיין לא הכול שפיר. עדיין ישנן חלקות, שיש בהן מטעי פקאנים שהופכים לשלוליות בחורף והגישה לשם היא בלתי אפשרית. עדיין לא נסתיימה המלאכה.

נרקיסים

את חטאנו צריך להזכיר. כל אזור הוואדי התמלא בחורף בנרקיסים, הרי הנרקיס הוא מלך הביצות. מאות ואלפים של נרקיסים פרחו באזור זה, המראה היה מרהיב והריח משיב נפשות. ובכן מה

החטא? ביום יפה, במיוחד בשבתות, היו אמהות, ילדים וסתם "אוהבי טבע" פושטים על שטחים אלה וקוטפים נרקיסים ללא אבחנה. כל אחד הצליח לאסוף זר גדול בשתי ידיו. מכיון שהדרך מהשדה לבית היתה די ארוכה, נהגו האנשים לשמוט את הנרקיסים מידיהם ומהשדה עד למחנה היה שביל פרחי הנרקיסים. כמה חבל! אז עוד לא חוקקו את חוק שמירת הפרחים ואיש הישר בעיניו עשה. ואת הנעשה אין להשיב.

נתיב

הוא השם שניתן לאגודת המים, שהייתה משותפת לכפר נטר, בית-יהושע ותל יצחק. "אגודת נתיב" - כך היא נקראה. כידוע, אין חיים בלי מים, ובמיוחד לישובים חקלאיים. ישבו והחליטו על מעשה. מכיוון שישובים אלה יושבים על אקוויפר עשיר במים, יחפרו בארות, ישלחו צינורות ויספקו מים לישובים. חפרו שלוש או ארבע בארות, באר אחת בכל ישוב (הבאר בבית-יהושע נמצאת מעבר לכביש, מול מגרש הכדורסל), ובתל-יצחק בנו גם מגדל מים לאגירת מים עודפים. כך סיפקנו לעצמנו את המצרך החשוב הזה, מבלי להיות תלויים במוביל הארצי. מוביל הפרויקט הזה היה ראובן בן-משה מכפר נטר. עד היום אנו מקבלים את המים מ"אגודת נתיב".

סוכות

את כל החגים חגגו בקיבוץ בהתאם למסורת ישראל. האווירה הייתה תמיד חגיגית. את סוכות אהבו במיוחד. בחג זה עוזבים את הנוחיות שיש בכל השנה ויוצאים החוצה למבנה ארעי. איך מקימים בקיבוץ סוכה שתכיל את כל החברים בכל הארוחות? פשוט מאד. מביאים מהגורן חבילות חציר ומניחים חבילה על גבי חבילה, יוצרים קירות ולא שוכחים להשאיר חלונות ופתח, מכסים בסכך, מקשטים בקישוטים מעשה ידי החברים והרי לכם סוכה לתפארת. כמה נעים היה לשבת בסוכה כשאת המאכלים ליווה הריח הנעים של החציר. היה רק חשוב להרחיק את הפרות והסוסים מהסוכה פן תהפוך זו לארוחתם הם.

סליק

סליק הוא כינוי למחבוא מחתרתי לנשק ולמסמכים סודיים. המילה נכנסה לשימוש בתקופת טרום המדינה, בעת שלטון המנדט הבריטי, אז בנה ארגון ההגנה סליקים בקיבוצים ובמושבים. יהודי שנמצא ברשותו נשק היה צפוי לעונש כבד של מאסר ארוך ואפילו הוצאה להורג. גם בבית-יהושע היו כמה סליקים, שמקומם נשמר בסוד זמן רב אחרי קום המדינה. סליק אחד מצאו במקרה בעלייה שבבנין הספרייה, ושני נמצאו מתחת למחסן של שמעון בחנייה של הבריכה. יתכן שברבות הימים גם אתם תתקלו במקרה בסליק כזה.

ספר תורה

כידוע, אין בית-כנסת בלי ספר תורה. ארון הקודש שבו שוכנים בכבוד ספרי התורה הוא לב ליבו של בית-הכנסת. הכנסת ספר תורה חדש היא ממש חגיגה. היא מלווה בתהלוכה, בשירה ובריקודים ובכיבוד כדת וכדין. ספר התורה מכיל את חמשת חומשי התורה: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר ודברים. כל שבת, החל משמחת תורה, קוראים את פרשת השבוע, ומפטירים בפרק מתאים מהנביאים והכתובים. שמחת תורה היא חגיגה לספרי התורה כי מסיימים בפרשה האחרונה, היא "זאת הברכה" ומתחילים מיד בספר בראשית בפרשת "בראשית".

ספריה

זכינו, ולרשות חברי המושב עומדת ספריה מכובדת, המכילה קרוב ל-7,500 כותרים המסודרים לפי א"ב סופרים. הספרים מתאימים לכל האוכלוסייה: מבוגרים, נוער וטף. הספריה מחולקת לשני אגפים: באגף הגדול נמצאים הספרים למבוגרים, והאגף הקטן מחולק לשניים, חלק אחד מיועד לנוער וחלק שני לטף. הספריה מרווחת, נאה ומסודרת, כך שאפשר בקלות למצוא כל ספר. כל הפעולות בספריה נעשות באמצעות המחשב. היום יש לנו כ-80 משפחות מנויות, הנהנות ממיטב הספרים. אנו רוכשים כ-150 ספרים חדשים בשנה. הבחירה היא לפי המלצות ולפי בקשת הקוראים. את הספריה הקימה משפחת מיכאלי בשנת 1965 לזכר הבת חיילה, שנפטרה ממחלה בדמי ימיה בהיותה בת 17. תחביבה של חיילה היה קריאת ספרים ולכן בחרה המשפחה להנציח את שמה בדרך זו. האגף לנוער הוא על שמו של אליעזר אורינגר ז"ל, שגם הוא נפטר ממחלה בזמן שירותו הצבאי. את הספריה מתפעלות חמש ספרניות, כולן בהתנדבות. הספריה פתוחה פעמיים בשבוע, ביום שני משעה 17-18 וביום חמישי משעה 18-19, מספר הטלפון הוא 09-8912281. אנו ממליצים לכל אחד מכם להצטרף לספריה וליהנות ממה שיש לה להציע. כמו כן נשמח לקבל הצעות והערות.

זיאות

מה לעוגות ולקיבוץ? באמת שאלה מוזרה. ובכן, הסכיתו ושמעו. אחת הארוחות האהובות ביותר על החברים הייתה ארוחת הבוקר של שבת. ממה הייתה מורכבת ארוחה זו? מעוגה וקפה. וזה הסיפור. ביום חמישי אחר הצהריים הכינה אחת הטבחיות כמות עצומה של בצק שמרים. כל הלילה עמדה קערת הבצק מכוסה במפה לבנה, תפחה ותפחה. ביום שישי השכם בבוקר לשה הטבחית את הבצק במערוך, יצרה עלים עגולים, פיזרה ביד רחבה מילוי מקקאו ועוד חומרים, גלגלה לגלילים ארוכים והכניסה אותם לתבניות גדולות. את התבניות העמיסו על עגלה, שלא עשתה כל נסיעה אחרת באותו יום, ונסעו לתל-יזחק. למה לתל-יזחק? כי שם היה תנור. הכניסו את התבניות לתנור, וכשהעוגות היו מוכנות, חזרה כל הכבודה לקיבוץ, כשריח העוגות הטריות מסחרר את ראשי העוברים ושבים. בשבת בבוקר קיבלו כל חבר וחברה חצי גליל, שאורכו היה כ-20 ס"מ. החברים, שחיכו בקוצר רוח לעוגה זו, ישבו להם בנחת, בדקו אם לא קופחו באורך, שתו קפה ואכלו עוגה, שתו קפה ואכלו עוגה, ולא להאמין - כולם חיסלו את כל העוגה, ולא נודע כי בא אל קרבם.

זולים אגפים

מי שדבק בו הכינוי הזה, נשא אותו על גבו גם לאחר 50 שנה. מי היו העולם החדשים? כבר נאמר לעיל, שאלה היו התוספת לבית-יהושע בזמן שהקיבוץ התפרק. לאחר הפירוק, חברים רבים עזבו והתפזרו בכל הארץ, ועולים אלה אמורים היו להשלים את החסר. עולים אלה הובאו הישר מהמעברה "שער העלייה". היו אלה שרידי שואה שבאו בחוסר כל, כל אחד נושא על גבו טרגדיה איומה וזיכרונות אימים מתקופת המלחמה. אך גם כאן לא שפר עליהם גורלם. הם שוכנו ב"שיכון" פחונים בשדרה של אקליפטוסים ליד דיר היונקים. הפחונים אגרו חום נורא בקיץ והצטיינו בקור עז בחורף. אלה אמורים היו לשמש כמגורים למשפחות. ברז אחד משותף היה בחוץ לשימוש כל השיכון, ושירותים - הס מלהזכיר. את התינוקות הרדימו בארגז של תנובה, מרופד בשמיכה ישנה. קשיים רבים עברו עולים אלה עד שזכו לקורת גג אנושית ולחלקת אדמה שיכלו לעבד אותה. גם השתלבותם בקרב הציבור הוותיק לא היתה קלה ולא זרמה על מי מנוחות. כל מחנה הרגיש את עצמו מקופח. בסך הכול, כולם עברו תקופה לא קלה, אבל סוף טוב - הכול טוב.

עקיבא

היה היתה תנועה בשם "עקיבא", והיום היא איננה, וחבל. תנועת "עקיבא" נוסדה בעיר קרקוב כבר ב-1902, אבל רק בשנות השלושים כבשה "עקיבא" בסערה את הנוער היהודי בגאליציה, ואחר כך ביתר חלקי פולין ובארצות אירופה אחרות. היא הפכה לתנועה גדולה עם סניפים רבים באירופה. להלן ההתפתחות האירגונית במספרים: בשנת 1929 היו 398 חברים בקראקוב. בשנת 1939 היו 1,000 חברים בקראקוב. בשנת 1932 היו 3,500 חברים ב-270 קיני התנועה. סך כל חברי התנועה בשנת 1935 היה 24,000. תנועת "עקיבא" הייתה שייכת לזרם הציונים הכלליים. שאיפתה היתה לחזק את היסודות המסורתיים בקרב בני הנוער, לטפח ערכים של היהדות, לחזק את הקשר והאהבה לארץ-ישראל ולנסות למנוע את תהליך ההתבוללות. מסיבה זאת בחרו בשם "עקיבא". כמו כן שאפה התנועה לשלב בין חיי קיבוץ ועלייה לארץ-ישראל. גם בארץ הוקמו שלושה סניפים: בירושלים, בתל-אביב ובית-הספר "עיינות". בזמן המלחמה היו חברי התנועה פעילים בגטו ובמרד, בעיקר בעיר קרקוב. פעולתם המפורסמת הייתה ב"קפה ציגנריה". אהרון (דולק) ליבסקינד, אחד ממנהיגי התנועה, טבע את האמרה המפורסמת: "איננו נלחמים למען ניצחון, אנחנו נלחמים על שלוש שורות בהיסטוריה". לאחר המלחמה התברר, שרוב חברי התנועה נספו בשואה והעלייה לארץ פסקה. בודדים שרדו וסיפרו על השואה הגדולה ועל חיסולה של התנועה בגולה. העורף האנושי של הקיבוץ נעלם, וזו היתה אחת הסיבות שגרמה לפירוקו של הקיבוץ. היום, בודדים הם האנשים שהיו חברים בתנועת "עקיבא". חלקם עדיין חיים בבית-יהושע, וחלקם מפוזרים במקומות שונים בארץ ובגולה. לכולם זיכרונות יקרים מהתקופה שהיו בתנועה.

פחונים

כבר הזכרנו את הצטרפותם של העולים לבית-יהושע לאחר הפירוק. עולים אלה שוכנו בפחונים, ד' על ד' אמות. פחונים אלה, כשמם הם, היו עשויים מפח, פרט לרצפה שהייתה חשופה לאמא אדמה. בפחונים אלה בישלו, אכלו, ישנו וגידלו את הילדים. אפשר לשער, שחייהם לא היו קלים. מה עוד, שנוספו להם דיירים בלתי קרואים - הלא הם העכברושים, שטיילו להם בלי בושה בכלל בחלל המגורים. לשמחת הילדים, הם יכלו לשהות רוב היום בחוץ, לשחק בכל הבא ליד ולהפעיל את דמיונם כאוות נפשם. פחון מקורי אחד נשאר למזכרת בחצרם של משפחת מלר.

ציונות 2000

עם סגירת בית-ההארה, לאחר מלחמת יום הכיפורים, נשאר המבנים עזובים ומוזנחים. חלקים מבתים אלה נעלמו, ביניהם צמחו להם ללא כל הפרעה, קוץ ודרדר ועשביה גבוהה. המקום הפך למטרד סביבתי. ניסיונות רבים נעשו על מנת לגאול את השטח ורק אחרי מספר שנים ומאמצים גדולים נמצא הגואל. ציונות 2000. פעולתם הראשונה היתה להרוס את כל הבתים הקטנים ששימשו כמקום מגורים לחברי הקיבוץ ולנקות את השטח. הם השאירו רק את המבנה הגדול, ששימש כחדר אוכל לבית-ההארה. "ציונות 2000" הוקמה בשנת 1955 על ידי קבוצת אזרחים אותה הוביל איש העסקים רוני דואק. קבוצה זו שמה לה למטרה, מתוך אמונה, לעשות, לשנות ולהשפיע. המימון הוא מתרומות של אנשים שאיכפת להם. שאיפתם היא ליצור שינוי חברתי משמעותי ארוך טווח ברוח מגילת העצמאות. נאחל להם הצלחה.

קיבוץ

קיבוץ הוא משק חלוצי-שיתופי גדול, המבוסס בעיקרו על חקלאות לענפיה השונים, ושמגמתו לפתח גם מפעלי חרושת ותעשייה. עקרונות הקיבוץ: עבודה עצמית, שיוויון, שיתוף מלא בייצור ובצריכה. כל חבר נותן לפי יכולתו ומקבל לפי צרכיו. לחברים לא היה כל רכוש פרטי. כזה היה ביסודו בית-יהושע, הקיבוץ היחידי של תנועת "עקיבא" משנת 1938 עד 1949. ענפי חקלאות רבים היו בקיבוץ: רפת, לול, גן ירק, כרם ענבים, בוסתן לעצי פרי נשירים, בננות, מכורות, מספוא לפרות, אורוות סוסים ומוסך לטרקטורים וכלי חקלאות אחרים. כל החברים עבדו בענפים אלה. החברות עבדו בדרך כלל במטבח (חדר האוכל היה משותף), במחסן הבגדים, שם דאגו לכביסה, לגיהוץ, לתיקונים ולפעמים גם לבגד חדש ובטיפול בילדים. כידוע, הילדים לא גרו עם הוריהם, אלא במבנים מיוחדים לילדים בכל הגילים, שנקראו "טיפול". לכל קבוצת ילדים היתה מטפלת, שדאגה לכל צרכיהם. אחר הצהריים לקחו ההורים את ילדיהם לכמה שעות לבילוי משותף, החזירו אותם לארוחת ערב, ואחר כך השכיבו אותם לישון בטיפול. שומר או שומרת לילה הופקדו על שלומם של הילדים בלילה. רוב החברים אהבו מאד את חיי הקיבוץ ואת ההווי שנוצר במשך השנים.

רחובות

בבית יהושע ישנם רחובות, כולם סלולים ומכוסים באספלט. בחלק מהרחובות יש גם מדרכות לנוחיות הולכי הרגל. רחובות אלה מוארים בלילות בפנסי רחוב המגרשים את החושך. בצידוי הרחובות נטועים עצים שונים, שיחים וצמחי נוי אחרים. אם תתבוננו היטב תוכלו להבחין בכל גווני הירוק בצמחים אלה ושלל צבעים בפרחים העונתיים. מראה בהחלט מלבב. לפני כל בית הפונה לרחוב ישנה גינה מטופחת המוסיפה למושב שלנו חן מיוחד. גם שמות יפים נתנו לרחובות אלה. בשטח הוותיק של המושב נקראו הרחובות על שם חלק משתיים עשרה האבנים הקבועות ב"חושן המשפט" של הכהן הגדול: אודם, ברקת, יהלום, ספיר ושוהם. הרחובות בשטח ההרחבה, המצטיין בתכנון יפה ומוקף בצמחייה מגוונת, נקראים על שם חלק משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ-ישראל: גפן, זית, רימון, תאנה ותמר.

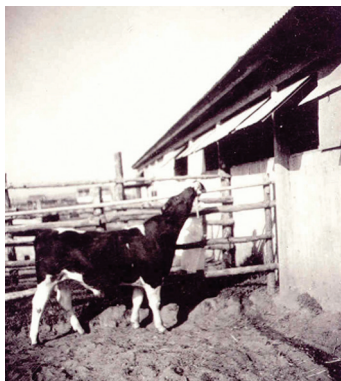
רכבת

שנים רבות לא הייתה תחבורה לבית-יהושע. על מנת להגיע לתל-אביב או לכל מקום אחר היה צריך ללכת ברגל בחולות ובין הפרדסים של אבן יהודה מרחק הליכה של יותר מחצי שעה. גם הכביש מבית-יהושע לכביש פתח-תקווה, שעובר ליד קיבוץ תל-יצחק, עדיין לא היה סלול. כביש החוף טרם "נולד". כך, ללא כל כוונה, עשו חברי הקיבוץ צעדות הלך וחזור מספר פעמים ביום. זה לא הפריע לאף אחד. גם כשסללו את כביש החוף היתה הדרך מבית-יהושע עד לכביש ארוכה, ועברה בדיונות של חולות או בסוף שגדל בקיץ באזור הביצה. והנה בא הגואל. סוף סוף הניחו פסי רכבת מתל-אביב לחיפה. פסים אלה עברו באדמות בית-יהושע, ושם גם נקבעה תחנה. איזו הקלה היתה זו לתושבי המקום. התחנה עברה גלגולים לא מעטים עד שהגיעה למצבה הנוכחי. בזכות הרכבת התפרסמה בית-יהושע, הפכה למקום מבוקש, ורבים האנשים המחפשים אפשרות לגור כאן. תחנת בית-יהושע משרתת את כל הישובים הקרובים, ואפילו אלה הנמצאים ממזרח לכביש פתח-תקווה.

רפת

אחד הענפים הראשונים והחשובים של בית-יהושע היה הרפת. היא היתה גדולה ואיכלסה פרות רבות שופעות חלב מהביל. צמוד לרפת, בבידוד גמור, שכן לו בכבוד הפר "שמשון", שהשתדל מאד לא להפלות

בין הפרות ולשמור על שוויון מוחלט. הרפתנים היו המיוחסים בין החברים, והיו להם מספר צ'ופרים. אבל זה באמת הגיע להם. העבודה ברפת לא היתה קלה. החליבה נעשתה בידיים, כשהחלב זורם לתוך דלי צמוד לברכיים. את הפרות חלבו שלוש פעמים ביממה. חליבה אחת נעשתה מוקדם בבוקר, וחליבה אחת היתה בלילה. הם גם דאגו לניקיון הרפת, לתזונת הפרות ולבריאותן. את המספוא, המזון הטרי של הפרות, גידלו בשדה, ובכל יום קצרו מכסה מסוימת של ירק אותו העבירו בעגלה לרפת, שם דאגו הרפתנים לחלוקתו באבוסים. להשלמת התזונה הנכונה, הפרות קיבלו גם תערובת. מדי פעם הגיע הווטרינר, בדק את הפרות והמליץ על טיפולים. את החלב איכסנו במקרר גדול בכדים, ומשם העבירו אותו לתנובה. נכון, פעם הייתה לנו רפת.

שכנים

בית-יהושע מוקפת מכל עבריה בישובים. קשר הדוק קיים בין שכנים אלה למושב, מימים ימימה. המושבה **אבן-יהודה** בצפון מערב נוסדה בשנת 1932 ונקראת על שם אליעזר בן-יהודה, מחיה הלשון העברית. כבר מימיו הראשונים של הקיבוץ שימשה אבן יהודה כמרכז לכל הפעילויות היום יומיות. הילדים למדו שם בבית-ספר בכר, שירותי קופת חולים קיבלנו שם, עניינים כספיים נוהלו בבנק, לחם ומצרכי יסוד אחרים קנינו במכולת. כמו כן נרקמו יחסי שכנות כנים וידידותיים בין חברי הקיבוץ לתושבי המושבה. **תל-יצחק**, קיבוץ של העובד הציוני, נוסד בשנת 1938 ונקרא על שם יצחק שטייגר, ממנהיגי הנוער הציוני בחוץ לארץ. בקיבוץ זה אפו את עוגות השבת. שם היתה גם בריכה שאגרה מים להשקיה, ואת התושבים היא שימשה כבריכת שחיה. רבים מילדי בית-יהושע למדו שם לשחות בטרם נבנתה בריכה במושב. **כפר נטר**, מושב של תנועת המושבים, נוסד בשנת 1939 ונקרא על שם קרל נטר, מייסד מקווה ישראל, שבוגריו היו ממייסדי הכפר. עם כפר נטר יש לנו שיתוף פעולה הדוק בנושא תרבות. אירועים תרבותיים נעשים בשיתוף פעולה בין שני הישובים, האירועים מתרחשים לסירוגין פעם אצלנו ופעם בכפר נטר. השיקול הוא אופי האירוע והתנאים הקיימים. **אודים** במערב, הצעירה מכולם, מושב חקלאי שנוסד בשנת 1948 ונקרא כך על שם המייסדים, שהיו אודים מוצלים מהמלחמה הנוראה. עם אודים יש קשר הדוק בכל הקשור לנוער. אודים העמידה לרשות האיחוד החקלאי מועדון, וכל החניכים מבית-יהושע, כפר נטר ואודים פועלים בקביעות במועדון זה. השכנים הם טובים, היחסים חמים, ושיתוף הפעולה פורה. אשרינו.

גפילה

בתקופת הקיבוץ היתה התפילה חלק חשוב מיום השבת. כאמור, חדר האוכל שימש גם כבית-כנסת. בכל לילות השבת, בשבתות ובחגים התאספו כמעט כל החברים וחלק מהחברות לתפילה. הגברים באו בחולצות לבנות כשתיק הטלית מתחת זרועותיהם והנשים, כמובן, בבגדי השבת. החזן היה אחד מחברי הקיבוץ שהיה בעל קול ערב. התפילה היתה מלווה בשירה, כשכל הציבור משתתף בה. היא השרתה אווירה מיוחדת של קדושה והתרוממות רוח ובהחלט אפשר היה להרגיש את ההבדל בין קודש לחול. אחרי התפילה ובברכת "שבת שלום" איש לרעהו חזרו המתפללים לביתם ובית-הכנסת הפך להיות חדר אוכל לארוחה חגיגית. גם כיום משמש בית-הכנסת למקום מפגש בעת התפילה לדתיים ולחילוניים כאחד.

